

مکتبہ عالیہ دارالعلوم

۱۸ نجفی سنہ

جزء، عدد : ۸۴

سنہ ۱۳۱۶

ناپوليون بوناپارت

ناپوليونك صوڭ ساعقلرى

سنت الن ۱۶ مايس ۱۸۲۱

ناپوليون بوناپارتك وفاتى بزم هېچ بادى، حيرت واستغرابمىز اولمىدى، دىھابرخىلى زمان اول بىز آنى كىشف ايتىش ايدىك. طالع بۇذات عظيم القدر ك شرف مصاحبىتى بىزدىن دريغ ايلدى، مشار اليه بىڭا معاملات التفاتكارانه بىل ايلىكده وصيق صيق حضورلرئنه چىقمق خصوصىندە مساعدەسىنى راڭگان ايتىكده ايدى. كىندىسىندە برخستەلىق بۇلىدىغى پىك چوق دفعەلر بىيان ايلش اولدىغى حالده اطرافىدە بۇلانىلار ك هېچ بىرسى اعتماد ايتماش ايدى.

وفاتىدىن بىر قانچە كىچىك بىر قانچە سى قازمىدىن پىك زىيادە ذوقىاب اولمىدە و كىندىسىنى پىك چوق يورمىدە بۇلىدىغىدىن يىتابانە يە يىقىلىدىغى نادىر دىكل ايدى. خىندن زىيادە مىساعىنىڭ سىختە مضر اولەجىنى كىندىسىنە اخطار ايدىلىگى زمان: «خىر خىر! بۇنىم يالگىز موتى تىسرىع ايدە بىلور. حىاتم ذاتا تخرىب ايدىلش بولىدىغى جەتەلە آڭا ايرات مضرىت ايدەمز.» جوانى ايله مقابله ايتىكده ايدى.

عمومىتە ظن اولدىغىنى قدر كىندىسى يازى ايله مشغول اولمىز ايدى. خاطراتى يازمىش اولدىغىنە اعتماد شويىلە طور سون آڭا باشلامىش اولدىغىنە بىلە شەھ ايدىرم. حتى

جنرال برترانہ سویل دیگی شوسوزلری بالذات استماع ایدم: «ترجمہ حیاتی بالذات یازمقلنی شان و شرفہ لایق بؤلہم . اسکندر کبیردہ اولدینی گبی ہم ایچون دہ بر مورخ میدانہ چیقہرق بالذات نامدن مستقبلہ . اخلافہ بر ہیكل وجودہ گتوریر : بوندن بشقہ افعال و حرکاتم شہرت نامی ابقایہ کفایت ایدہ جك قدر شایع اولمشدر . »

احوالی کسب و خامت ایتکگہ باشلامدن بر قاچ ہفتہ مقدم ہرکسہ قارشو معاملاتیک لایالیانہ ایدی . جنرال برتران بوندن دائما استفادہیہ چالیشورایدیسدہ ناپولیونک آتی بردوست حقیقی اولہرق طانیدیغہ اعتماد ایدم . برگون سفرمدہ برترانہ دیدیکہ : «سز بگا بالذات شہرت ذاتیہ کز ایچون رفاقت ایلدیگز . سز اورژیلک صادق (آقانی) رولنی اجراییلہ برنام ایدی احراز ایتک ایستیورسکز . اگر بؤ امید سزی توقیف ایتسہ ایدی بنی چوقدن ترک ایدر : اورویاہ عودت ایلدیگز . بؤنی نیچون یایمورسکز ؟ »

برتران قیصہ جہ : ا چونکہ ایستہمدیگم ایچون ! ا دیدی . بؤنک اوزرینہ : « پک اعلا ! — بؤرادہ اقامت ایتکگکگزک علیہندہ دکل ، فقط حضورکز بگا ثقلت وریور . » دیدی . برتران سفرمدن قالقہرق تمایل احترامکارانہ اجراییلہ برابر اوطہدن چیقیدی .

الندہ بر قدرت اولمدینی حالہدخی بؤنابارت قیصرک ایتدینی پک کوزل بیلور ، حضورندہ محافظدن نوبت بکلیان بوزباشیہ قدر جملہسی سرفروردہ تعظیم اولیور ایدی . جملہدن زیادہ التفاتہ ، محبتہ مظهر اولمش طقوز یاشندہ بر قز چوجغنی اکثریتلہ یاشندہ گوریر ایدم . چوجغک بدری عساکر محافظہ میانندہ برچاوش ایدی . نہ زمان گلہ جک اولورسہ ناپولیون کندیسنی اوقشار . اوپر وہان ہر زمان مندیلنک آرسنہ صاقلامش اولدینی برشیئی چوجغہ ویرر ایدی . برگون بر آلتون ساعت وقوردونی کلماتیہ ایلہ چوجغک بیونسہ تعلیق ایلدی : « ژولی ، بؤنی یادگار اولہرق صاقلہ ! » دیدی و برچاقی ایلہ اوزرینہ « قیصرک ، کوچک محبہسی ژولیہ ہدیہ سیدر . » عبارہسنی ممکن اولدینی درجہدہ حک ایلدی . — بن بالذات بؤساعتی دفعات ایلہ الہ آلہرق تماشایلدیگم کبی . ژولی ایلہ اخفادینک بؤنی بریادگار

قوت مونسۆلۆن بۇگا اعتماد ایتمز کبی کورینهرك كولهسنی رجا ایلدی . فقط
 بۆناپارت قالقهرق قولدن یقالدقدن صکره کندینه خاص باش صاللامهسی ايله :
 « دوستم ! انسان کندیسینه یوقدر یقین بولندیفی زمان موته گولمز . » دیدی . —
 بۇآنده کوچك زولی گلهرك کندیسینه برسپت میوه تقدیم ایلدی . متبسمانه جوجغك
 الندن طوتهرق قهوه آلتی حاضرلامش اولان سالونه کیردی و جوجغك سبتنی
 قرابیهلر ، شکرملر ايله طولیدردی . برشیشده لیکۆر liqueur قویهرق : « بۇده
 بابا که مخصوصدر ، صحتمه ایچمسنی آرزو ایدرم » دیدی . — تعاقب ایدن کوندرده
 قوتی شایان دقت برصورتده ساقصه باشلادی . برجوق پورتقالک صوینی اممکه
 دوام ایلدیگی ایچون عاقبت دوقتور کثرت حامضاتک مخل صحت اولدیغنی اخطاره
 لزوم کوردی . « بن استفسار ایدنجهیهقدر نصایحگری کندیکزه صاقلایکز » دیدی .
 آطمه برقوبوجی ویا صنعتکار وار ایدی که نابولیون آدهصره بۇگا بعض اوانجه
 تبدلات اجراسنی ویا اوفق تفك شیلر اعمالنی سیارش ایلر ایدی . بوحریف پک زیاده
 اوگونمک ايله برابر یالانچی ایدی : بۇگا واقف اولان بۆناپارت کندیسینه سرگذشتنی
 آکلاتهرق اکلممکه ایدی . بر آقشام کندیسینه برگومش تابوت یاپه بیلمیسک ؟
 سؤالی ایراد ایتدی . صنعتکار نابولیونی بۆموت فکرندن انحراف ایتدیرمک
 ایچون خنده ايله مقابله ایلدی . بۇنک اوزرینه نابولیون دیدی که : «ینه کسب عافیت
 ایدم بيله جگمی بگا تخیل ایتدیرمک ایستورسک ، فقط بن بر قاق هفته ایچنده
 اوله جگم . » صنعتکارک متأثرانه وجدیتله « الله اسیرکهسون » سوزینه مقابله :
 « خیر الله اسیرکه مسون . زیرا حیاتک آرتق بگا بر ذوق و مسرت دگل ، مرادلر تهیه
 ایلمکه بۆلندیغسه مطمئن اولدم . » دیدی و آیانه قالقوب پیانونک باشنه کیدمک
 طاشلرینه بر قاق یارمق باصدقدن صکره سوکیلی شرقیسنه باشلادی :

“ O Richard ! O mon roi ! ”

“ L'univers t'abandonne . ”

بوندن صکره چینغراغی چالهرق تمیرات ایچون قوبوجی به بعض شی ویرلمسنی

امىر ايدوب كىندىسە شوسوزلر ايله وداع ايتدى : « بىڭا ايفى ايدە جىڭك صوڭ خدمت ايشته بونلردن عبارتدر . آديو ! »

بودراك موت فكرى كىندىسنى آلداتمىدى ؛ قوتى كوندن كونه زائل اولەرق آنجىق بر قاچ خطوه آتەيلىگە مقتدر اوليوردى . صنداليەلرڭ كىنارلر سە طيانەرق مشكلات ايله اوطەنڭ براوجندن ديگر سە كىدەيلىككە واكثر سەلە زوجە سەينڭ

ناپوليون بوناپارتك اوغلى دىكە ۱۸۱۱ دە ايمپراطرىس ماري لوئيزىدن اولمش
وچىن تولدندە روما قرالى نىسب واعلان اولغىش ايدى . كىندوسى ايكنى
ناپوليون عنوانيله مشهور اولمشدر . وفاتى ۱۸۴۲ دە آوستريادەدر

اوغانڭ رىسملىرى قارشوسىندە دىكىلوب قالمقىدە ايدى . اگر ياڭگيور سەم بور سىملر
رىسام شەير داويدڭ اثر چيرە دستى ' مەھارتى اولوب ناپوليونڭ بونلرى آوستريا
ايمپراطورى سە كوندىلمىسنى قطعياً امىر ايتدىگىنى استماع ايلدم .

كوچك ژولى معنادى وجهلە زيارتسە دوام ايدىوردى ؛ ناپوليون آنى اوقو -
ديور ، شەردە نە ايشيتىدىگىنى حكاية ايتدىر يور . كىندى سە دائر نەلر سويلندىگىنى

سؤال ایدیدوردی . بردفمه سنده قز جغز دیور ایدی که : « شهرده سزك خسته لغزكه
اینانمورلر ، یأس و کدردن عبارتدر دیورلر » . ناپولیون درین بر ایچکئی چکد کدن صکره
دیدى که : « حقلی اولملرینی آرزو ایدر ایدم ! خیر ! آنی آرزو ایتم . ژولی .
سن کندیکه بر بشقه معلم بولمیلیشك . آرتق بن سکا اوزون بر مدت درس ویرمه
مقتدر اولمهیه جغم »

ناپولیون وصیتنامه سنده بو کوچك چوجنی ده اونو تمامش ایدی . وفاتندن اوچ
گون اول دو قنور اوتومارشیه دیور ایدی که : « هر نه قدر آنی بسبتون مستقل
یا به ماز ایسه مده وصیتنامه مده اوله ترتیب ایتك ایسترم که هیچ اولماز سه سعى وانتظام
ایله مدت عمرنی مسعودانه امراره موفق اوله بیلسون . »

وفاتندن تقریباً اون ایکی گون اول بنی نزدینه چاغره رق اوروبادن برواپور
گلدیگندن یکی بر حوادث ایشیدوب ایشیتدیگمی سؤال ایلدی . خیر ! ایله جواب
ویردیگم ایچون کندیسنه بر قاچ غزته تدارك ایلکلیگمی وبو خصوصده پاره جه
امساك ایتما مکلگمی رجا ایلدی . عظیم مشکلات ایله بر قاچ غزته بوله بیلده سده
آنلرده یکی دکل ایدیلر . بونلری بیوک بر مراق ایله مطالعهیه قویوله رق بردنبره
شویله حایقیردی : « ناپولی ! ناپولی ! بیچاره اهالی ! مورات سزك ایچون شهسز
الك اینی قرال ایدی ، فقط سز آنی ادراك ایتیمورسکز . غراندوقدن الك فقیر
دیلنجیه قدر اوراده کیلرك کافه سی لاجاروندز Lazarone سز ناپولی به گیتدیگرمی ؟
اوت ! جوانی ویردم .

یاشامنی بیلان انسانلر ایچون اوراده جوق گوزل قادینلر وار . — سز
متاهلیسکز ؟

اوت ! — بونك اوزرینه یانده کی ماصه ده بولنان بر چاقینی آلهرق یاتاغنك
اوزرنده کی بر شیریدی قطع ایلد کدن صکره آجی بر خنده ایله بگا دیدی که : « بونك
ایکی اوجنی ینه اولکی کبی یکپاره اولقی اوزره بر برینه ربط ایده بیلیر میسکز ؟ »
بر جواب بکله مکسزین ییتاقدن قالقوب شیریدی ینه باش یاصدنی اوزرینه وضع
ایلد کدن صکره تفکرات عمیقیه طالادی .

بردفعە كىندىسىنە علاج وىرىلور ايكن بىندە اورادە حاضر ايدىم . علاجى ھىچ بىرمانىمىدە بۇلغىسىزىن ايجىد كىدن صىڭرە دىدىكى : « آرق بىڭا نە لىنە كار ايدر نە ياقى » - وفاتى كۈنىدىن اولكى اقشامدە مەسادىنىڭ خلافتە اولەرق پىك چوق سويلدىكى كېي آرەدە بردە :

“ O Richard ! O mon roi ! ”

سوكىلى شىرقىسىنى تىنىم اىلىككە ايدى . برتران ايله مونستولون صورت دائىمە ياننىدە بولنىورلردى ، صىق صىق برترانك الى صىقەرق شىكرانى ائما ائىك اىستىوردى . دوستلىرى كىندىسىنە صوڭ تىلاوت دعا زمانى گلدېگىنى اخبىزار ايتىدلىرى وقت رد ايدىچى برحرىك اجرا ايدەرك دىور ايدىكى : « بائىلە انسانىت ايله بارىشوق اولەرق اولقۇرم » . بۇنىڭ اوزىرىنە سۇقراطە لايىق برىسكونت روح ايجىندە تىشرىخ جىسدە عملىياتى اجرا ايدىلەرك خىستەلغىنىڭ سبب حىقىقىسىنىڭ كىشەف ونىشرا ايدىلمى امرىنى اعطا ايدى .

تەخمىنەن وفاتىدىن دىرت سەئەت اول بەئىز كاغدىلىرىنى تىنظىم ايتىدىرەرك وفاتىدىن صىڭرە مىخدىمەنە كۈندىلىمىنى امر ايدى . وفاتى پىك سەكەتەنە ۋەستىرىخانە وقوع بولدى . ھەرنە قىدر چەرىسىنى تىحرىك ايتىور ايدىسىدە ناصىيەسىدە غالىم نىشاپ ۋەستىر قىلىپە نىمايان اوليوردى ، دىست بارد موت بىلە اقوالامى وچىندىن سىلەكە مىقتىر اولەمىور ايدى . - حىق يۈم مىدكور صىباحى دىور ايدىكى : « موت بىم ايجۈن مىدەش برىشى دىكلەر ، اوج ھەفتە مىتەدىا يىتاغىمىدە بىڭا رفاقت ايدى . بۈگۈن در آغوش ايدىرك آلۈب كۈتۈرە جىكدر » .

خىستەلغىنى ئىناسىندە پىك چوق اوجاع ۋاضظارباتە دۈچار اولدى ايسەدە اصلا شىكايت ايتىدى . اولجە حامل اولدىنى شىمى زائال اولەرق كۈزلى فرىسز ، دۈككى اولدىنى كېي پىككە چىقسورلشمىش ايدى . مدت مىدە اجل ايله بىچە اششمىش كېي كۈرىنىورلدى . يىتاغىنىڭ برطررىندە برتران ، دىگرطررىندە مونستولون بۇلنىور ايدى . مادام دىلە مىر باشى طۈتىور ايدى . كۈچك قىزجىز زۈلى الى يقالامىش ايدى . بىڭا دوستەنە كۈلىورلدى ، طۈغرىلق ايسىتەدىسەدە ھىپات ! برقاچ دىققە صىڭرە تىباعد

ایتمکلمگزمه دائر بر اشارت و بر دی، بزجبقدق — نابولیونی صوڭ دفعه اقله رق گوربور ایدم . بر زمان نصف جهانی تترتمش اولان بۇذاتڭ نظری قارشوسنده بلااختیار دیزلریمڭ بۇکولدیگنی اعتراف ایدرم . بۇیولده متحمس اولمیانلر ایستدکاری قدر بنی تقبیح ایلسونلر .

وفاتی آنسده بن یانسده دگل ایدم، مجادلات اخیره سی ھنگامنده یالکزر جنرال برتران ایله قونت مونستولون حاضر ایدی . حماسینڭ حال ترایدنده دوقتور اوتومارشیه دیور ایدی که : « اوروبادن یکی برحوادث یوقی ؟ — بڭا نقل ایت ! صحیح دکلای ؟ بڭامکتوبمی گلدی ؟ — خیرمی ؟ — او قویکزر ، او قویکزر ! » — بۇجله بنی مشکلات ایله تلفظ ایدم بیلدی ، بۇنڭ اوزرینه دوقتور حقیقهً برایکی صحیفه حوادث جدیدی قرائت ایلدی . — « بارمادن نه خبر وار ؟ زوجهمدن ؟ اوغلمدن ؟ » ساعت طقوزده جنرال برترانی یتاغینڭ باشنه چاغرمق یوکسک وایراد نطق ایدر گبی جدی برصدا ایله آڭا لقردی سویلیوردی . قونت مونستولون ایله اسمنی بۇراده ذکره جسارت ایدم مدیگم برقادین یتاغه تقرب ایتدیلر . اولکیسی دیزلرینڭ حداسنده یتاغڭ اوزرینه اوتوردی . « فرانسیه دائر سزده بعض شیلر سولک ایستیوردم » — دیدی و دوامه مقتدر اقله میهرق بئکرار باش یاصدینی اوزرینه دوشدی که آرتق بردها اوردان قالقمیدی .

انسانلر علی العاده تفکرات و اعتقادات دینه لرینی اولجه اظهار ایتماشلر ایسه اکثریتله بالین احتضارده اظهار ایدیورلر . وولتر ، توماسی بن صوڭ نفسلرینده نام مسیحی یاد ایلشلردر ؛ بۆنایارت بۇنی یامیدی . حاضر و نندن بریسی : « بزم افندیمر حضرت عیسیایه اعتقاد ایدیور میسکر ؟ » دیدی . جواباً : « افعالمڭ کافه سی یالکزر عنایت و قدرت الهیه ایله وقوع بولمشدر ؟ وظایفمی نه یولده ایفا ایلدیگمه دائر حساب و کتابمی ده یالکزر آڭا تقدیم ایتک ایچون جهاندن افتراق ایتمکه حاضریم ؟ » دیدی .

آلمانجه دن مترجمی :

محمد رشدی

